

М.Қ. ӘЛИЕВ,¹
э.ғ.д., профессор.
М.А. АЛТЫНБЕКОВ,¹
PhD, доцент м.а.
Г.С. ТҮСІБАЕВА,¹
PhD, доцент м.а.

Қазақ экономика, қаржы және
халықаралық сауда университеті (Астана қ.)¹

КӘСІПОРЫНДАРДЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫЛЫҚ БАҚЫЛАУДАҒЫ МӘСЕЛЕЛЕР МЕН ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Аңдатпа

Әр мемлекеттегі маңызды функциялардың бірі – қаржылық бақылау, бұл атқарушы биліктің мемлекетті басқаруында, сондай-ақ кәсіпорындар күнделікті қызметінде экономикалық және құқықтық нормалар мен ережелерді қаншалықты сақтайтынында көрініс табады. Қазақстан үшін де қаржылық бақылау жүйесін ұйымдастыру мәселелері айтарлықтай өзекті және елеулі болып табылады. Мемлекеттік қаржылық бақылау іс жүзінде мемлекеттің қаржылық саясатын және қауіпсіздігін тиімді әрі табысты іске асыруға және экономиканың барлық салаларында ресурстарды тиімді пайдалануды қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл функцияны іс жүзінде мемлекеттік аудит арқылы жүзеге асырылады. Мемлекеттік қаржылық бақылаудағы тұжырымдамалық бағдар мен мемлекеттік аудитті жүргізу қаржылық жүйеде реформалау процесінің тұрақты үдерісі болып табылады. Бүгінгі күні өзектілердің бірі болып мемлекеттік аудитті енгізудегі тұжырымдамалық бағдар мен мемлекеттік қаржылық бақылауды нақтылы жүйедегі реформалау процесінің басталғаны болып табылады. Қазақстан үшін мемлекеттік аудит олардың қызметтеріндегі барлық бағыттарда тәуекелділікті басқару бойынша анықталған кемшіліктер мен ұсыныстар негізінде ұсыныс берілуімен және қаржылық мәселелерді, аудит объектілерінің қызметтерінің тиімділігін толық және тәуелсіз бағалау ретінде көрінеді. Мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылау мемлекеттің активтері мен бюджет қорларын пайдалану туралы ақпаратты заңнамалық қағидаларға сәйкес қарастыруы керек, объективті және дәлелді болуымен, сонымен қатар мемлекеттік мекемелердің қызметтерінің тиімділігімен ерекшеленуі керек.

Тірек сөздер: қаржылық бақылау, мемлекеттік аудит, стандарттар, есептілік, мемлекеттік сектор, проблемалар, үдерістер, нәтижелілік.

Бірыңғай саясаттың жоқтығынан мемлекеттің активтері мен мемлекеттік қорларды басқару бойынша қызметті тиімді ұйымдастыру мен қаржылық тәртіп деңгейін жоғарылатуға мемлекеттік қаржылық бақылау жүйесін ұйымдастыру елімізде байқалмайды.

Мемлекеттік қаржылық бақылау мекемелерінің жүйесін реттейтін нормативтік құқықтық базадағы бар мәселелер сияқты оның ұйымдастырушылық құрылымында мемлекеттік қаржылық бақылау мүмкіндіктерін жүйеде тиімсіз пайдалануға алып келетін және тиісті мекемелерге тапсырылған тапсырмаларды төмен орындауға алып келеді.

Сонымен қатар, бақылаушыларды теориялық және тәжірибелік кәсіби дайындау деңгейінің жетіспеушілігі Халықаралық аудит стандартына және қоғамдық сектордағы Халықаралық қаржылық есептілік стандартына өту кезеңінде тиісті мекемелердің тиімді қызметіне әсер ететін мемлекеттік қаржылық бақылау жүйесінің негізгі мәселелері болып табылады.

Мемлекеттік қаржылық бақылау жүйесі мекемелерінің негізгі мақсаты Қазақстан Республикасының бюджеттік және басқа да заңнамасымен бақылау объектілеріндегі қателіктер мен кемшіліктерді жібермеу болып табылады. Бақылау заты бюджеттік қорлар мен мемлекеттің басқа да активтері болып табылады.

Республикада мемлекеттік қаржылық бақылау жүйесі жалпы 2 037 адам санында органдардың екі деңгейімен көрсетілген:

♦ сыртқы бақылау, Есеп комитетімен жүзеге асырылатын – 141 адам (7% жалпы саннан) және резервтік комиссия – 654 адам (32%);

♦ ішкі бақылау, Қаржылық бақылау комитетімен жүргізілетін (ҚБК) – 816 адам (40%), СВК орталық орындаушылық мекемелер – 176 адам (9%) және жергілікті орындаушылық мекемелер – 250 адам (12%).

Мемлекеттік қаржылық бақылау мекемелерінің құзырлығын функционалды талдау жүргізудің қорытындысы бойынша мемлекеттік қаржылық бақылаудың «сыртқы» және «ішкі» түсініктерінің әртүрлілігі себебі бойынша оның функциясына қатысы жоқ жылдық көшір-

месі бекітілді. Есеп комитеті мен ҚБК арасындағы құзырлы көшірме келесі бағытта 1 кестеде көрініс тапқан.

Кесте 1 – Есеп комитеті мен ҚБК арасындағы құзырлы көшірме талдауы

Функционалды бағыт	Есеп комитеті	ҚБК (республикалық деңгейде)	Көшірме сипаттамасы
1. Бюджеттің табыс бөлігі	Республикалық бюджетке уақытылы және толық түсуін бақылау (т. 9) б. 141 БК)	Республикалық бюджетке салықтық емес түсімдерді толық және өз уақытында енгізуге қатысты сұрақтар бойынша бақылауды объектілердің қызметтеріне арналған бақылау (т. 5) б. 143 БК)	Салықтық емес түсімдер бөлігі
2. Бюджеттің шығын бөлігі	Республикалық бюджет қорларын пайдалану сәйкестігіне бақылау, соның ішінде мемлекеттік гранттармен байланысты мақсаттағы трансферттер мен несиелер, мемлекеттік және мемлекетпен кепілденген қарыздар, концессиялық жобаларды қайта қаржыландыру, сонымен қатар ҚР заңнамасымен мемлекеттің активтері мен кепілдігі (б. 5) т. 141 БК)	Қазақстан Республикасының заңнамасындағы республикалық бюджет қорларын пайдалану сәйкестігі (т. 1) б. 143 БК)	100%
	Мемлекеттік активтерді және республикалық бюджетті пайдалану барысында Мемлекеттік сатып алу туралы ҚР заңнамасын сақтауды бақылау (т. 11) б. 141 БК)	Мемлекеттік сатып алу туралы ҚР заңнамасын сақтауды бақылау (т. 3) б. 143 БК)	100%
3. Мемлекеттің активі	Қаржылық экономикалық негіздемеге сәйкестігіне квазимемлекеттік сектордағы субектілермен бюджеттік қорларды пайдалануын бақылау (т. 24) б. 141 БК)	Қаржылық экономикалық негіздемеге сәйкестігіне квазимемлекеттік сектордағы субектілермен бюджеттік қорларды пайдалануын бақылау (т. 6–1) б. 143 БК)	100%
4. Бюджеттің орындалуын бағалау (бағдарламалық құжаттар) және экономикаға квазисектор субектілерінің және мемлекеттік мекемелердің әсерін талдау	Өзінің қызметінің бағыты бойынша бақылау тиімділігі (т. 2) б. 141 БК) мемлекетті және бюджеттік бағдарламаларды, орталық мемлекеттік мекемелердің стратегиялық жоспарларын жүзеге асыруды бағалау (т. 4) б. 141 БК)	Өзінің қызметінің бағыты бойынша бақылау тиімділігі (т. 2–1) б. 143 БК)	100%
5. Қаржылық есеп (есептілік)	Есеп пен есептілікті бақылау объектілерімен дұрыс және дәлелді жүргізуіне бақылау (т. 3) б. 141 БК)	Есеп пен есептілікті бақылау объектілерімен дұрыс және дәлелді жүргізуіне бақылау (т. 2) б. 143 БК)	100%
6. МҚБ стандарттарын сақтау	Мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын сақтауды бақылау (т. 19) б. 141 БК)	Қызметтік ішкі бақылаумен мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын сақтауды бақылау (т. 12) б. 143 БК)	Ішкі бақылау қызметі бөлігі
7. Қайта дайындау және біліктілікті көтеру	Мемлекеттік қаржылық бақылау қызметкерлерінің біліктілігін көтеруін және қайта дайындауын ұйымдастыру (т. 23–2) б. 141 БК)	Қызметтік ішкі бақылаудағы қызметкерлердің біліктілігін көтеруін және қайта дайындауын ұйымдастыру (т. 13) б. 143 БК)	Ішкі бақылау қызмет бөлігі

Ескертпе – <http://adilet.zan.kz>.

Ревизиялық комиссия мен ҚБК арасындағы құзырлы көшірме келесі бағытта көрініс тауып, 2 кестеде көрсетілген.

Кесте 2 – Ревизиялық комиссия мен ҚБК арасындағы құзырлы көшірме талдауы

Функционалды бағдар	Ревизиялық комиссия	КФК (жергілікті деңгейде)	Көшірме сипаттамасы
1. Бюджеттің табыс бөлігі	Жергілікті бюджетке уақытында және толық түсуін қамтамасыз етуді бақылау, сонымен қатар қайтарудың дұрыстығын және жергілікті бюджетке түскен артық төленген соманы қайтару (қате) (т. 9) б. 142 БК)	Жергілікті бюджетке салықтық емес түсімдерді толық және уақытында енгізуге қатысты мәселелер бойынша бақылауды, объектілердің қызметтеріне бақылау (т. 5) б. 143 БК)	Салықтық емес түсімдер бөлігінде (в части неналоговых поступлений)
2. Бюджеттің шығын бөлігі	Жергілікті бюджет қорын пайдалану сәйкестігіне бақылау, соның ішінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен мемлекеттің активтерін, жергілікті орындаушы органдардың қарыздары, гранттарымен байланысты бюджеттік несиелер мен мақсатты трансферттер түріндегі жоғарғы тұрған бюджеттен төмен тұрған бюджетке бөлінгені (т. 5) б. 142 БК)	Қазақстан Республикасының заңнамасымен республикалық және бюджеттік қорларды пайдаланудың сәйкестігі (т. 1) б. 143 БК)	100%
	Мемлекеттік сатып алу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауды бақылау (т. 19) б. 142 БК)	Мемлекеттік сатып алу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауды бақылау (т. 3) б. 143 БК)	100%
3. Бюджеттің орындалуын бағалау (бағдарламалық құжаттар) және экономикаға квазисектор субектілерінің және мемлекеттік мекемелердің әсерін талдау	Өзінің қызметінің бағыты бойынша бақылау тиімділігі (т. 2) б. 141 БК) мемлекетті және бюджеттік бағдарламаларды, орталық мемлекеттік мекемелердің стратегиялық жоспарларын жүзеге асыруды бағалау (т. 4) б. 141 БК)	Өзінің қызметінің бағыты бойынша бақылау тиімділігі (т. 2–1) б. 143 БК)	100%
4. Қаржылық есеп (есептілік)	Есеп пен есептілікті бақылау объектілерімен дұрыс және дәлелді жүргізуіне бақылау (т. 3) б. 142 БК)	Есеп пен есептілікті бақылау объектілерімен дұрыс және дәлелді жүргізуіне бақылау (т. 2) б. 143 БК)	100%
Ескертпе – http://adilet.zan.kz .			

ҚБК жағынан қамтылмаған бақылау квазисектор субектісінің активтері, мемлекеттік төтенше бюджетінің қорлары, салықтық түсімдер, Ұлттық банктің активтері болып табылады, соның ішінде Ұлттық қордың қорлары.

Осыған байланысты ҚБК негізгі қызметі 77% дейін шоттық комитеттің жұмысының көшірмесін ал 87,5% ревизиялық комиссияның жұмысына бағытталады.

Мемлекеттік қаржы мекемелерімен 2008 жылғы 4 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Бюджеттік кодексімен сәйкес бақылаудың сол түрлерін жүзеге асырады.

Сонымен бірге сыртқы мемлекеттік қаржылық бақылау мекемелерінің бірыңғай вертикалды құрылымы анықталмағандықтан, тәжірибе жүзінде бюджетті толыққұнды сыртқы бағалау мүмкін емес.

Осы жағдайда мемлекеттік қаржылық бақылаудың сыртқы мекемелерінің бақылаушылық іс шараларымен 2011 жылы мемлекеттік бюджеттің 3 564 400 млн теңгесін немесе 40,7% қам-

тыса, 2012 жылы 3 839 449 млн теңгені немесе 41,4% қамтыған. Тек 2012 қаржылық жылы Астана қаласының Құрылыс басқармасы 300 күннен аса жалпылама бақылаушылық іс шаралардың ұзақтығымен 22 рет қаржылық бақылауға ілінді, соның ішінде Есеп комитетімен бір рет, ҚБК – он сегіз рет, Астана қаласы бойынша Ревизиялық комиссиясымен – үш рет. Осыған ұқсас Шығыс Қазақстан облысының Құрылыс басқармасы – 199 күн ұзақтығымен он бес рет, соның ішінде Есеп комитетімен – төрт рет, ҚБК – тоғыз рет, Ревизиялық комиссия – екі рет [2].

Тексеріс санының көбеюі қаржылық тәртіпті бекітуге әрқашанда әсерін тигізе бермейді, көріп отырғанымыздай 2012 жылы 11 рет мемлекеттік қаржылық бақылауға ұшыраған Атырау облысының Құрылыс басқармасының бақылау қорытындысы дәлелдейді. Осыған қарамастан 2012 жылдың соңында жүргізілген Есеп комитетінің сыртқы бақылауымен 4,4 млрд теңге сомаға бұзушылық анықталды [2].

Әлемдік тәжірибеде мемлекетте ішкі және сыртқы аудиттің түрлі құрауыштары ең жоғары мүмкін дәрежеде: жеке тәуелді емес, бірақ осыған ұқсас (бірыңғай) стандарттар бойынша жұмыс істейтін және қойған мақсаттарға қол жеткізу үшін бірыңғай жүйе ретінде жұмыс істеуі тиіс деп танылады. Кәсібиліктің жоғары дәрежесін және ішкі аудит қызметі жүргізген тексерудің жоғары сапасын анықтаған жағдайда, ҚБЖО ішкі аудит қызметінің жұмысына сүйене отырып, аудиторлық тексеру көлемін қысқартуы мүмкін.

МҚБ жүйесі қызметінің аясындағы халықаралық тәжірибеде (Ұлыбритания, Латвия, Қырғызстан мысалында), ішкі бақылау (аудит) қызметі құрылған нақтылы мемлекеттік ұйым шеңберінде ішкі МҚБ мекеменің қызметіне топтастыру туралы дәлелдейді.

Ішкі аудит (бақылау) қызметтерінің күш-әлеуеті жеткілікті түсіндірілмейді және пайдаланылмайды, ҚБК олардың қызметін үйлестірмейді. Бұдан басқа, ішкі аудит қызметтері барлық мемлекеттік органдарда құрылған жоқ, ал құрылғандары дербес қызмет түрінде, сонымен бірге белгілі құрылымдық бөлімшенің құрамында, ал жекелеген жағдайларда бірыңғай ішкі бақылау және аудит қызметі түрінде өз қызметін атқарады. ҚБК жүргізетін барлық бақылау шараларының үштен бір бөлігі құқық қорғау органдарының сұрау салулары мен қаулылары бойынша жүргізілетін тексерулерге келеді. Нәтижесінде бір объекті қаржылық бақылаудың барлық органдарымен тексеруге алынады, ал кейбіреуі – мүлде тексерілмейді. Бүгінгі күні өзектілердің бірі болып мемлекеттік аудитті енгізудегі тұжырымдамалық бағдар мен мемлекеттік қаржылық бақылауды нақтылы жүйедегі реформалау процесінің басталғаны болып табылады.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.А. Назарбаевтың Қазақстан халқына «Стратегия «Қазақстан–2050» жолдауында: мемлекет құрамындағы жаңа саяси курста аталып кеткендей: «Бізге әлем тәжірибесіндегі ең алғашқылар негізінде мемлекеттік аудиттің кешенді жүйесін құру керек» [3].

Осы аталған жолдауға сәйкес ҚР Үкіметінің Қаулысымен 2013 жылдың 18 маусымында № 609 «Қазақстан Республикасына мемлекеттік аудит тұжырымдамасын енгізу» өңделіп бекітілді. Тұжырымдама мемлекеттік аудитті ендіруде оның функционалдық бағытын ары қарай жетілдірумен және мемлекеттік қаржылық бақылауды кезеңмен реформалаудың негізгі бағыттары мен көрінісін анықтайды.

Қазақстандық қоғамның дамуы және мемлекеттік аппараттың алдында жаңа форматтағы міндеттеменің туындауы мемлекеттік басқарудың күшті жүйесін қалыптастыруды талап етеді.

Шет елдердің тәжірибесіне сүйене отырып, экономикасы дамыған елдегі тәуелсіз басқарудың негізгі формасы аудиторлық болып табылады. Мемлекеттік қаржылық басқару жүйесіне баға беретін және оның ары қарайғы тиімді дамуы бойынша бағытын анықтайтын осындай институт әрқашанда қажет. Халықаралық тәжірибеде мұндай рөлді мемлекеттік аудит орындайды.

Бүгінгі күні Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 12 қарашада № 392–V бұйрығымен қабылданған «Мемлекеттік аудит және қаржылық аудит туралы» Заңы оңтайлы болып табылады.

Қазақстан үшін Мемлекеттік аудит олардың қызметтеріндегі барлық бағыттарда тәуекелділікті басқару бойынша анықталған кемшіліктер мен ұсыныстар негізінде ұсыныс берілуімен және қаржылық мәселелерді, аудит объектілерінің қызметтерінің тиімділігін толық және тәуелсіз бағалау ретінде көрінеді.

Мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылаудың тиімді жүйесі мемлекет Басшысын, Парламент, Қазақстан Республикасының Үкіметін және қоғамды тиімділік пен үнемділік, заңдылық қағидасымен сәйкес бөлінген бюджет қорлары мен мемлекеттік активті пайдалану туралы дәлелді және объективті ақпаратпен қамтамасыз ету керек.

Қазақстан Республикасына мемлекеттік аудит енгізу жоғарыда көрсетілген тұжырымдамаға сәйкес кезеңмен жүзеге асырылады.

Бірінші кезең: 2013–2014 жылдары – мемлекеттік аудиттің халықаралық стандартымен және Лимидік декларация басқару қағидаларымен сәйкес келетін мемлекеттік аудиттің заңнамалық және әдістемелік базасы құрылды; мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылау мекемелерінің өкілеттілігін анықтау.

Екінші кезең: 2015–2017 жылдары – мемлекеттік аудит жүйесінің қалыптасуы.

Осы кезеңде жоспарланады:

- ◆ ішкі аудит бойынша уәкілетті мекеме құру;
- ◆ «электронды үкімет» жүйесімен және басқа да мемлекеттік мекемелердің ақпараттық базаларымен мемлекеттік аудит мекемелерінің жүйесін бірыңғай ақпараттық біріктіру;
- ◆ мемлекеттік аудиторларға сертификация жүйесін енгізу.

2018 жылдан бастап мемлекеттік аудиттің барлық мекемелері мемлекеттік аудиттің стандарттарына сәйкес қызметтерін жүзеге асырады. Мемлекеттік аудит толыққұнды және мемлекеттік институтпен және қоғамдық болуы керек.

Мемлекеттік қаржылық бақылау жүйесі қателіктер мен кемшіліктерді анықтауға және шара қолдануға бағытталады, ал мемлекеттік аудит аудит объектісінің қызметінің тиімділігін көтеруге және жетілдіруге бағытталған басқаруды бағалау сапасын бекітеді.

Мемлекеттік аудит тек сәйкессіздікті және оны белгілеп қоймай, тиімділіктің жоғары қайтарымдылығымен мемлекеттік қаржылық ресурстарды басқаруды, резервтер мен потенциалды пайдалануын анықтайды.

Мемлекеттік аудит, сонымен қатар қаржылық ресурстарды басқару бойынша мемлекеттік мекемелер мен кәсіпорындардың қызметтерінің сапасын бағалайды.

Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылау туралы» Заңын жүзеге асыруда республикалық бюджетті орындауды бақылау бойынша тек Есеп комитетімен жүргізілген реформа шеңберінде 24 нормативтік құқықтық актілер қабылданды, 2016 жыл мен 2021 жыл аралығында тағы да 30 астам құжаттарды өңдеу жоспарлануда. Мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылау мекемелерінің қызметкерлерінің арнайы білімдерін дәлелдеуді қарастыратын мемлекеттік аудитор біліктілігін алуға үміт ететін тұлғаларға сертификациялау процедурасы жүргізіледі, сонымен қатар мемлекеттік аудиторларды сертификациялау бойынша Ұлттық комиссиямен сұхбаттасу жүргізіледі [4].

Тек ағымдағы жылдың тамыз қыркүйек айларында Ұлттық комиссия мүшелері Есеп комитетінің, облыстық ревизиялық комиссияның, Астана және Алматы қалалары бойынша, Қаржы министрлігінің ішкі мемлекеттік аудит комитетінің және мемлекеттік мекеменің ішкі аудитінің қызметкерлерінің 345 қызметкерлерімен сұхбаттасу жүргізді. Мемлекеттік аудитордың біліктілігі комиссиясының жұмысының қорытындысы бойынша 307 кандидат өтіп, 38 қабылданбады [5].

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 3 мамырдағы № 264 «Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігінің бірқатар мәселелері туралы» қаулысымен Қаржы министрлігінің қаржылық бақылау Комитетінің тұжырымдамасын жүзеге асыруды жалғастыруға Қаржы министрлігінің ішкі мемлекеттік аудит Комитеті қайта құрылды.

Осыған байланысты, мемлекеттік қаржылық бақылауды реформалау үрдісін түйіндей келе ерекше атап кетсек, жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе мемлекеттік аудитті енгізу қазіргі мемлекеттік қаржылық бақылауды жою деп түсінбеу керек, мемлекеттік аудит жүйесінің үйлесімді кіруі ретінде түсіну қажет.

Тұтас алғанда, мемлекеттік аудит Қазақстан үшін тек қаржы мәселелерін ғана емес, сонымен қатар анықталған кемшіліктер мен тәуекелдерді басқару бойынша ұсыныстар негізінде пәрменді ұсынымдарды берумен бірге, олардың қызметінің барлық бағыттарын қамтитын аудит объектілері қызметінің тиімділігінің тұтас және тәуелсіз бағалауы ретінде көрінеді.

Осы Тұжырымдама мемлекеттік қаржылық бақылауды кезең-кезеңімен реформалауды және мемлекеттік аудитті, одан әрі оның функционалдық бағыттарын кеңейте отырып енгізу пайымы мен негізгі тәсілдерін анықтайды. Бұл ретте мемлекеттік қаржылық бақылау функциялары аудиттелетін объектінің қызметінде салдарларын жою мен жауапкершілікке тартуды талап ететін заңнама бұзушылықтары анықталған кезде іске асырылатын болады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Бюджетный кодекс Республики Казахстан от 4 декабря 2008 г. № 95–IV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.04.2015г.): /<http://adilet.zan.kz>.
- 2 Рабочие материалы Счетного комитета, использованные при подготовке проекта Концепции внедрения государственного аудита в Республике Казахстан. – Астана, 2013.
- 3 Послание Президента Республики Казахстан – Лидера нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан–2050»: новый политический курс состоявшегося государства»: http://www.akorda.kz/ru/official_documents/strategies_and_programs.
- 4 Финансово-экономический журнал «Государственный аудит». – 2016. – № 3(32).
- 5 Интернет-ресурс Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета: <http://esep.kz/rus>.

Аннотация

Одной из важнейших функций каждой страны является контрольная функция, которая выражается в контроле государства за исполнительной властью, а также за тем, насколько предприятия в своей повседневной деятельности соблюдают экономические и правовые правила и нормы. В частности, для Республики Казахстан вопросы организации системы финансового контроля достаточно актуальны и значимы. Государственный финансовый контроль призван эффективно и успешно реализовать на практике финансовую политику и безопасность государства и направлен на обеспечение эффективности использования ресурсов во всех сферах экономики. Такую функцию на практике выполняет государственный аудит. Концептуальный подход к государственному финансовому контролю и проведению государственного аудита является регулярной тенденцией реформирования финансовой системы. На сегодняшний день тема внедрения концепции государственного аудита и начала реформации системы государственного финансового контроля является очень актуальной. Для Казахстана государственный аудит представляет целостную и независимую оценку эффективности деятельности объектов аудита, охватывающую не только финансовые вопросы, но и все направления их деятельности с представлением действенных рекомендаций на основе выявленных недостатков и предложений по управлению рисками. Государственный аудит и финансовый контроль должны предусматривать в соответствии с юридическими принципами информацию о государственных активах и использовании бюджетного резерва, должны быть объективными и иметь доказательства, а также отличаться выгодной деятельностью государственных учреждений.

Ключевые слова: финансовый контроль, государственный аудит, стандарты, отчетность, государственный сектор, проблемы, тенденции, результативность.

Abstract

The most important function of any state is the control function, which assumes control by the state over observance by economic entities of economic and legal rules and norms in the course of their financial and economic activities, as well as control over the executive power. The organization of an effective comprehensive financial control system is extremely important for Kazakhstan. The functional purpose of state financial control is the successful implementation of the financial and security policies of the state, ensuring efficient use of resources in all spheres of the economy. This role should be performed by state audit. The conceptual approach to state financial control and state audit is a regular trend of reforming the financial system. To date, the topic of implementation of the concept of state audit and the beginning of the reformation of the system of state financial control is very relevant. For Kazakhstan, the state audit is a comprehensive and independent assessment of the effectiveness of the audit objects, covering not only financial issues, but also all areas of their activities with the provision of effective recommendations based on the identified shortcomings and proposals for risk management. The introduction of state audit should be understood not as the elimination of financial control, but as a harmonious implementation of the state audit system. State audit and financial control should be beneficial in the following: according to legal principles, information on state assets and the use of the budget reserve should be objective and have evidence, as well as differ in the beneficial activities of public institutions.

Key words: financial control, state audit, standards, reporting, state sector, problems, tendencies, resulting quality.